

Circulaire inspiratie in de praktijk

Met deze projecten dragen we bij aan de volgende SDGs:

SDG 8 – Eerlijk werk en economische groei

SDG 9 – Industrie, Innovatie en Infrastructuur

SDG 11 – Duurzame Steden en Gemeenschappen

SDG 12 – Verantwoorde Consumptie en Productie

Colofon

Team Circulair

Henk de Vries: Circulair Inkopen - Inkoop

Arjen Kammeraat: Grondstofketens en GWW – ROI / Wijkzaken

Thor Ruiter: Grondstoffenbeleid – Bouwen, Wonen en Milieu

Nick Boersma: Innovatie/bedrijvigheid/externe contacten – Economische Zaken

Mary-Lou Zuydenma: Communicatie

03/2021

10 inspirerende circulaire projecten

Het komend jaar gaan we als organisatie 10 projecten circulair inkopen. Omdat we het als organisatie belangrijk vinden, we als organisatie het goede voorbeeld willen geven en om te laten zien dat het kan!

Met deze 10 projecten gaan we ervaring opdoen in het circulair inkopen. Deze ervaring delen wij graag met de rest van de organisatie. Wij hopen met de diversiteit van deze projecten ook anderen te inspireren om circulair in te kopen.

Wat is circulair inkopen?

Circulair inkopen voldoet aan 3 punten:

- **Er zijn verbeteringen in het materiaal- en/of energiegebruik**
Denk bijvoorbeeld aan producten met een langere levensduur. Of omdat ze (deels) van gerecycled materiaal of biobased materiaal (CO₂-opslag) zijn gemaakt.
- **Er zijn afspraken gemaakt zodat producten en materialen hun waarde langer behouden**
Denk hierbij aan preventief onderhoud zodat iets langer mee gaat. Of dat er al is nagedacht over (duurzaam) hergebruik van het product of materiaal, aan het einde van de levensduur.
- **Er zijn financiële voordelen die circulariteit stimuleren**
Dit kan bijvoorbeeld door het inkopen van een dienst, in plaats van een product. Zo betaalt Schiphol voor licht, terwijl Philips eigenaar blijft van de lampen – 'light as a service'.

Wil je meer weten over circulair inkopen? Kijk dan op <https://wegwijzer.gdci.nl/nl>.

"We nemen onze rol in de transitie naar een circulaire economie serieus. Daarom kopen we in 2025 maximaal circulair in en dagen we de markt uit om met circulaire oplossingen te komen. Een enorme uitdaging waar veel nieuwe kennis voor nodig is. Onze inkoopkracht zetten we hierbij in om innovatie en verduurzaming in de markt te versnellen. Dit doen we samen met de andere Friese overheden.

Wethouder Hein Kuiken
Inkoop

Afval inzameling

Gescheiden inzameling op kantoren

Omrin verzamelt en verwerkt ons bedrijfsafval. Door bronscheiding (het gescheiden inzamelen op de gemeentelijke kantoren) zorgen we ervoor dat een deel van ons afval hergebruikt kan worden. Toch eindigt nog steeds een gedeelte bij het restafval. Zonde, want hier zitten nog veel bruikbare grondstoffen in.

Voorkomen van restafval en meer hergebruik

In het nieuwe contract met Omrin richten we ons op het voorkomen van restafval en meer hergebruik. Betere afvalscheiding is onder andere te bereiken door slimmere voorzieningen aan te bieden. Ook het nascheiden van ons afval is misschien een interessante mogelijkheid.

Kantoormeubilair

Hergebruik of opknappen

We gaan in 2021 een nieuwe overeenkomst aan voor de levering van kantoormeubilair. Dit biedt een mooie kans om ook hier circulair in te kopen met oog voor hergebruik en waardebehoud van materialen. Het meest circulair is echter om iets níet te kopen, waardoor het opknappen/repareren en opnieuw gebruiken van ons huidige kantoormeubilair ook een optie is.

Inkopen van werkplekken

Een andere interessante ontwikkeling is het inkopen van werkplekken, in plaats van meubilair. Hierbij wordt de gemeente niet eigenaar van het meubilair, maar betalen we enkel voor het gebruik van goede werkplekken. De leverancier is verantwoordelijk voor onderhoud en de verwerking van materialen aan het einde van de levensduur. Dit is circulair omdat de leverancier wordt gestimuleerd om degelijke producten te leveren/ontwerpen die lang meegaan en hun waarde behouden.

BOA-kleding

Verantwoorde inkoop textiel

Onze BOA's hebben een nieuwe outfit nodig. De textielsector is echter een van de meest vervuilende industrieën ter wereld en goed voor 10% van alle uitgestoten CO₂. Meer dan de internationale lucht- en zeevaart samen. Genoeg reden dus om onze (BOA-) kleding op verantwoorde manier in te kopen.

Samen een sterk signaal aan de markt geven

Samen met andere overheden werken we in een *buyer group* toe naar circulaire BOA-kleding. We ontwikkelen een gedeelde marktvisie en -strategie. Hiermee geven we een helder signaal aan de markt. Met de gezamenlijke vraag vanuit de *buyer group*, creëren we volume. Daarnaast dagen we marktpartijen uit om met interessante oplossingen te komen en te ontwikkelen.

Prinsentuin

Vernieuwen voorzieningen

De voorzieningen in de jachthaven van de Prinsentuin worden vernieuwd. De jachthaven in de Prinsentuin is een van de mooiste stedelijke havens van Nederland. De aanwezige voorzieningen spelen daar een belangrijke rol in. Daarom willen we deze op peil houden, als visitekaartje voor toeristen en recreanten.

Circulaire ontwerpen en materialen

Centraal staat de vernieuwing en mogelijke verhuizing van het havenkantoor en het sanitair. Kansen voor circulariteit zitten hier in zowel het ontwerp als de materiaalkeuze.

Een andere mogelijkheid ligt in het toepassen van Total Cost of Ownership. Hierbij wordt rekening gehouden met de kosten van een product over de gehele levensduur, in plaats van alleen de kosten van de aanschaf. Een circulair product is bij de aanschaf vaak duurder. Maar over de gehele levensduur is dit verschil terug te verdienen door bijvoorbeeld lagere onderhoudskosten. Hierdoor kan circulair aanbesteden/inkopen ook financieel aantrekkelijk zijn.

Wijkvernieuwing Heechterp

Circulaire gebiedsontwikkeling

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen willen we dit circulair aanpakken. Dit gaan we bijvoorbeeld doen bij de vernieuwing van Heechterp.

Het sluiten van (alle) kringlopen

Circulaire gebiedsontwikkeling draait om meer dan alleen circulair bouwen. Het begint bij het zien/herkennen en sluiten van (grondstof)kringlopen. Zo is er aandacht voor een watersysteem waarin regenwater optimaal wordt benut. De energie wordt zo veel mogelijk lokaal en duurzaam opgewekt. Materialen die vrijkomen bij sloop, worden weer ingezet als grondstof voor nieuwe toepassingen. En we willen op een dusdanige manier bouwen dat een gebouw ook gemakkelijk weer uit elkaar gehaald kan worden (remontabel bouwen). Dit biedt flexibiliteit en zo kunnen de grondstoffen gemakkelijk weer verzameld en hergebruikt worden.

Integraal Kindcentrum (IKC) Middelsee

Circulair ontwerpen

Als een van de eerste gebouwen in de nieuwe wijk Middelsee, komt daar straks het Integraal Kind Centrum Middelsee. Tijdens de eerste inspiratiesessie kwamen er volop ideeën en ambities naar voren voor circulariteit in het ontwerp. Dit kan inspiratie bieden en een sneeuwbal effect geven voor de circulaire ontwikkeling van de rest van de wijk.

Vernieuwende financieringsmogelijkheden en hernieuwbaar materiaal

Dit is een interessant project door de mogelijke inzet van vernieuwende en interessante financieringsmogelijkheden. En het grootschalig toepassen van demontabel bouwen en gebruik maken van hernieuwbare materialen. Hoe het er precies uit gaat zien is nog niet duidelijk. Dit gaan we samen met deskundige marktpartijen verder uitwerken.

Riolering en bestrating Bilgaard

Kennis verzamelen

In Bilgaard worden vanaf 2022 grote delen van de riolering en bestrating vervangen. In 2021 gaan we kennis verzamelen over materiaalkeuze en ontwerpprincipes om zo Bilgaard circulair te gaan vernieuwen.

Circulaire alternatieven voor riolering en bestrating

We willen onderzoeken wat de meest circulaire oplossingen zijn voor de vervanging van de riolering en bestrating in dit project. We laten ons hierbij door externe experts met de juiste kennis en ervaring ondersteunen. De kennis die wij tijdens dit project opdoen, kunnen we hierna weer toepassen bij andere (vervangings)projecten. In 2022 kunnen we wat we geleerd hebben dan gaan uitvoeren.

Straatmeubilair

Circulair straatmeubilair als standaard

Vanaf 2020 willen we alleen nog maar circulair straatmeubilair hebben. Dit is in 2019 door alle Friese overheden afgesproken. Samen met inkoop-experts willen we tot een handleiding komen zodat circulair straatmeubilair de standaard wordt in alle Friese gemeenten.

Minder CO₂ en minder fijnstof

Bij circulair straatmeubilair kun je denken aan bankjes waarin olifantsgras verwerkt is. Dit rietachtige gras neemt veel CO₂ op en filtert fijnstof uit de lucht. Het kan beton vervangen (wat veel CO₂ uitstoot bij productie). Uiteraard is hierbij ook veel aandacht voor de uitstraling en de functie van de bankjes.

Weidumerhoutbrug

Ervaring opdoen met circulaire brug

De vervanging van de 'Weidumerhoutbrug' was de casus om voor het eerst ervaring op te doen met circulaire aanbesteden. Collega's werkten hieraan tijdens de eerste editie van de Fryske Circulair Inkopen Academie. Bij het circulaire inkopen van een brug leer je dat je over extra zaken moet nadenken; hoe gaan we om met vrijkomende materialen? Welke materialen zijn volledig recyclebaar? Hoe selecteren we een aannemer met het beste innovatieve idee? En hoe wordt duurzame energie toegepast tijdens de uitvoering?

Hergebruik bestaand materiaal, zo min mogelijk milieu impact

We dagen 3 aannemers uit om een zo circulaire mogelijke fiets- en voetbrug te ontwerpen. We vragen ze om zo veel mogelijk in te zetten op hergebruik van bestaande materialen en hernieuwbare materialen te gebruiken. En ervoor te zorgen dat er aan het eind van de levensduur zo weinig mogelijk impact op het milieu is. De aannemer die de meest circulaire brug aanbiedt voor het beschikbare budget, mag de brug gaan bouwen.

Inkoop mobiele apparaten

Schaarse grondstoffen

Ook de inkoop van mobiele apparaten gaan we circulair maken. De productieketen van mobiele apparaten is erg vervuilend. En er worden ook schaarse grondstoffen zoals goud en kobalt gebruikt. De winning van deze materialen is niet altijd onomstreden. We vinden het daarom belangrijk om dit op een verantwoorde wijze te benaderen.

Onderdelen vervangen, hergebruiken of recyclen

Een onderdeel van de nieuwe aanbesteding is de verplichting om verstrekte apparaten in een later stadium weer in te zamelen voor hergebruik of recycling. Modulaire gebouwen apparaten, waarbij gemakkelijk een kapot beeldscherm of batterij te vervangen is, hebben de voorkeur. De Fairphone is hierin een mooi voorbeeld.

